

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η (Έξάμηνο Β') * ΑΘΗΝΑ, 22 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1910 * ΑΡΙΘΜΟΣ 402

Ένας λαός υψώνεται άμα δείξη πώς δέ φοβείται την αλήθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Αθηνιώτικα γράμματα.
ΣΗΦΡΟΣ ΒΑΡΟΤΣΗΣ. S noni GXXXIV (Πετάρικας). με-
τάφραση.
ΠΑΙΑΣ Η. ΒΟΥΤΤΕΡΙΔΗΣ. Λόγια Αρρεβονιασμένου: Β'—
Λατρεία Γ'—Η. χαρά μου.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φωλλάδες του Γεροδόμου (συνέ-
χεια).
ΑΡΓΥΡΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ. Μαρτύριο.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΑ. Θεατρικά: Εύα-Μαρία-Ελένη-
Σαλώμη, Ζένη-Γέλια κτλ.—Οι Σκλάβοι.
ΑΒΒΑΖΑΡΚΑΣ. Παραμύθια της Μανταγασκάρης: Τ'Αστρο-
πελέκι και οι Φλόγες.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΝΗΣ. Ρίση σε μερικούς εκλεκτούς: Τριγύρω
στο θάνατο (Απόδομα).
ΣΗΜΑΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ανέκδοτα ποιήματα.
Η ΠΙΧΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑ. Μάριος Βάρδογλης και
Σωτήρης Σκόπης.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Άντις επινίκια.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩ-
ΜΗ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΤΙΣ ΕΠΙΝΙΚΙΑ

Άπό τον κ. Βενιζέλο πολλά ελπίζουμε και πολλές φορές από τις στήλες τούτες τή βροντοφωνάξαμε τήν τέτια ελπίδα μας. Δέ θάν του ψάλλουμε λοιπόν τή επινίκια σήμερα, πού ό πρώτος νομής του Κράτους τον έκλεξε πρώτο βουλευτή του και πού έχι οι Έλλαδικοί μοναχά, παρά όλοι οι Έλληνες πέρα πέρα, όσοι ένειρεύονται κάπια αληθινή πολιτική ξαναγέννηση, τον έχρισαν, μπορεί κανείς νά πει, Κυβερνήτη της Ελλάδας.

Άντις επινίκια, θάν του πούμε δυό λόγια στ' αυτί φιλικά, θάν του θυμίσουμε λίγη ιστορία. Δέν πέρασαν πολλά χρόνια πού ή Ελλάδα, σε καιρούς και σε περιστάσεις κάπως λιγώτερο άγριες κι άπελπιστικές από τις σημερινές, θάρρεψε πώς βρήκε τή Σωτήρα της. Χαρίλαος Τρικούπης λεγότανε. Και είχε όλη τήν καλή θέληση κι όλη τή δύναμη νάν τή σώσει. Μιαλό δυνατό και Χέρι δυνατό. Μά όπαδός κι αυτός του «ό σκοπός αγιάζει τά μέσα». Και για νά πιτύχει τή σκοπό του, άφισε νά ρυμουλκηθεί από τά μέσα τά ούτιδανά της μικροπο-

λιτικής, άφισε νά πέσει θύμα μιανής κλίμας από άθρώπους συμφροντολόγους και ταπεινούς πού φούντωσε γύρωθέ του και πού τόσο πυκνώθηκε και πού τόσο προστρίφτηκε πάνω του, ώστε σιγά σιγά τον έπνιξε. Κ' έτσι έ Χαρίλαος έ Τρικούπης πού εΐτανε προρισμένος νά ξαναγεννήσει και νά σώσει τήν Ελλάδα, πέρασε χωρίς νάφισει πίσω του σημαντικά σημάδια τού διάβα του.

Νά, τή μεγάλο μάθημα πού δίνει ή ιστορία στον κ. Βενιζέλο. Οί σουπιές δέν άπολείφανε από τον τόπο μας. Ίσως μάλιστα και νά πλήθυναν. Και οί σουπιές αυτές θά μαζωχτούνε τριγύρω του, πρόθυμες νάν του προσφέρουν τή δούλεψή τους, πρόθυμες νάν του δημιουργήσουν τήν άπαραίτητη κλίμα. Μά έ περήφανος Κρητικός έχει χρέος νάν τά κλωτσήσει μακριά του αυτά τά σιγαμερα μαλακία, έχει χρέος νά βιάσει ίσια στό μεγάλο του τή σκοπό. "Όχι με τή «ό σκοπός αγιάζει τά μέσα», μά με τή «Στόν τίμιο σκοπό, μόνο τίμια μέσα έπιτρέπονται». Και στήν ανάγκη, άνόμα και νά πέσει, μά νά μή λυγίσει. Γιατί τέτιονε τονέ θέλει τή Έθνος. Ένα δεύτερο Χαρίλαος Τρικούπης, μά δέχως τά ψεγάδια και τις άδυναμίες τού πρώτου.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΥΡΩ ΣΕ ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΕΚΛΕΧΤΟΥΣ*

(ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΣ ΣΕ ΓΝΩΣΤΑ ΜΟΤΙΒΑ)

ΤΡΙΓΥΡΩ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ. (Απόδομα)

....Αυτά είνε, λοιπόν, τά πράγματα.

Και ποιός νά τά γυρίσει;

Ποιός νά τά πάρει από δω και νά τά πάει εκεί;

Και ύστερα γιατί;

Λέγω τά πράγματα και έννοώ τά πράγματα πού είνε άρμασμένα στα πρόσωπα.

Γιατί πράγματα χωρίς πρόσωπα δέν υπάρχουν.

"Η είνε σαν νά μήν υπάρχουν χειρότερο...

Κλείσε τά μάτια και δέν υπάρχει κόσμος.

Βούλωσε τάφτια, δέν υπάρχει φωνή, ήχος...

"Ένα χτήνος είνε μακάριο γιατί δέν είνε άνθρωπος.

"Ένας άνθρωπος είνε μακάριος γιατί είνε χτήνος.

*) Τίτλος βιβλίου πού θά βγή άργότερα.

Ἡ μακαριότητα ἔχει ἀναλογίες στὸν ἀνθρωπο-
χτῆνος.

Σὲ κανένα σκαλοπάτι τῆς ἑμῆς δὲ θὰ δεχότανε
νὰ σταθῆ ὁ ἀνθρώπος-μὴ χτῆνος.

Καὶ ἂν καμμιά φορά ὁ ἀνθρώπος-μὴ χτῆνος
ἐλυγίστηκε, ἢ ἐδοκίμασε, νὰ τοῦ συχωρεθῆ.

Δὲν τὸ ἔκαμε γιὰ νὰ γίνῃ μισαίσιος

Ἐμαλάχτηκε ὅπως τὸ χρυσάφι τὸ ἀδούλεφτο.

Ἐξέρέθηκε, δηλαδή, νὰ εἶνε περισσότερο ἐκλε-
χτὸς ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε.

Ἐπρεπε σημαίνει ἀνάμιξη μὲ ἄλλα μέταλλα,
γιὰ τὴ στερεότητα.

Ἐλάττωση τῆς ἀξίας του, ἀλλὰ καὶ ὁ μόνος
τρόπος γιὰ νὰ φταρεῖ, νὰ χαλάσει, νὰ λείψει δυσκο-
λότερα—Μὲ ἄλλες λέξεις ἢ ἀνθρώπινη φύση.

Τὸ τραγοῦδι εἶνε γιὰ τὰ πουλιά, γιὰ τὰ παι-
διά, γιὰ τὰ αὐτοερωτευμένα κορίτσια.

Οἱ μυρωδιές γιὰ τὰ λουλούδια, καὶ γιὰ τὶς ἑμορ-
φες, νέες γυναῖκες.

Τραγοῦδι σὲ ἄλλο στόμα, μυρωδιὰ σὲ ἄλλα
κορμιά, χέρια, μαλλιά, φορέματα, πρᾶμμα ἄπρεπο,
μάταιο, σκληρό, γελοῖο.

Οἱ νεκροὶ ἑμῶς πρέπει νὰ μυρώνονται, νὰ στο-
λίζονται μὲ ἄνθη καὶ νὰ τραγουδοῦνται.

Καμμιά τελειότητα, ὠραιότητα καμμιά δὲν εἶνε
ἴση μὲ ἓναν πεθαμένον κ' ὅταν αὐτὸς δὲν ἐπέθανε
στὸν καιρὸ του.

Καὶ εὐτυχία ἀκόμα καμμιά ἐχτὸς ἀπὸ τὸν θά-
νατον!

Πολλές φορές ἐσκέφτηκα τὴν κοινότητα σκέψη,
ποιούς πρέπει νὰ κλαίει κανεὶς.

Τοὺς ζωντανούς, ἢ τοὺς πεθαμμένους;

Ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία καὶ ἄγνοια προτίμησε
τοὺς δεύτερους.

Ἡ τελειότητα ἑμῶς τῶν δεύτερων, ποῦ ἀποχτή-
θηκε ἀπὸ τὸν θάνατον, ἔχει τόση ἀπάθεια καὶ ἀδια-
φορία, ποῦ μὲ τὴν ἀκίνησιν καὶ τὴ σιωπὴ τῆς,
οὔτε τοὺς λυπᾶται, οὔτε τοὺς οἰχτεῖρει, σκεδὸν τοὺς
ἐμπαίζει—τοὺς πρώτους...

Ὁ Νίτσε λέγει κάπου :

«Δὲν εἶδα ποθενὰ τοποθεσίες χειρότερες ἀπὸ
τὶς φάτσες τῶν ἀνθρώπων».

Τραβῶ πρὸ μακρύτερα τῆ σκέψη του :

— Ἀπὸ τὶς ψυχές καὶ τὰ πνέματά των.

Καὶ ἀλήθεια. Καμμιά τοποθεσία δὲν εἶνε χειρό-
τερη ἀπὸ χυδαία ψυχὴ καὶ ἀπὸ χαμηλὸ πνεῦμα—
οὔτε καὶ ἡ ἐλευιότερη φάτσα...

Φτασμένος, (a r r i v i s t o) σημαίνει : ἀνθρώ-
πος ποῦ εἶχε σκοποὺς καὶ τοὺς ἐπέτυχε καὶ ποῦ τοῦ
φτάνει αὐτό.

Στὶς τελεφατεῖς λέξεις εἶνε κλεισμένος ὁ ἀνθρώ-
πος-χτῆνος.

Χωρὶς αὐτές, θὰ ἦτανε ὁ ἀνθρώπος-μὴ χτῆ-
νος, ἐκείνος ποῦ, ἀδιάφορο ἂν πέτυχε, δὲ φτάνει
ποτέ,—ποῦ νὰ φτάσει;—ὁ ἀνώτερος.

Εἶμαι ἐχτρός μεγάλος μπροστὰ στὶς φωνές καὶ
στὶς ἐπίδειξεις.

Εἶμαι ἀσποντος ἀκόμα ἐχτρός τοῦ ἐγὼ μου.

Μπροστὰ στὰ ὅσα ἐπέρασαν καὶ στὰ ὅσα θάρ-
θουν, τί εἶμαι ἐγώ,—πρὸ πάντων,—καὶ τὰ τορινά;

Καὶ ἀκόμα : Μπροστὰ στὰ ὅσα οὔτε ἤρθαν, οὔτε
θάρθουν ποτέ, τί εἶνε τὰ ὅσα πέρασαν καὶ τὰ ὅσα
θάρθουν;...

Κάπου ἐδιάβασα, ἢ δὲν ἐδιάβασα, τὴν ἐξῆς
σκέψη :

— Δὲν εἶνε ποῦ θὰ πεθάνει κανένας, μὴ ποῦ
θὰ πεθάνει γιὰ τόσον πολὺ καιρὸ...

Μὴ φράση τέτοια στὴ γλώσσα τῶν τεχνιτῶνε
τοῦ λόγου, λέγεται ὕφος.

Καὶ εἶνε πραγματικῶς ὕφος, ἀφοῦ style πρέπει
νὰ ἐνομαζέται ὁ ἰδιαίτερος τρόπος ποῦ θὰ γράφει
κανένας κάτι.

Ἄλλὰ εἶνε τίποτε ἄλλο;

Μάλιστα. Εἶνε καὶ μὴ ἰδέα.

Ἰδέα ἑμῶς κατώτερη, ἀξία νὰ κάμει ἐντύπωση
καὶ νὰ συγκινήσει λυπομανεῖς καὶ ἀρρώστους.

Δὲν εἶνε ποῦ θὰ πεθάνει κανεὶς, ἀλλὰ ποῦ θὰ
πεθάνει γιὰ πολὺν καιρὸ!

Λοιπὸν εἶνε δυστύχημα νὰ πεθάνει κανένας;

Ἔστω. Ἄλλὰ τότε τί εἶνε νὰ ζῆ;

Καὶ γιὰ πολὺν καιρὸ...νὰ πεθάνει!

Ἄλλὰ ὅσοι ἐγνώρισαν τὴ ζωὴ, εἶδαν τὸ ἀντί-
θετο. Πῶς ἔζησαν πολὺν καιρὸ, δυστυχῶς, καὶ τί-
ποτε ἄλλο.

Κάποτε ἐγραῖφα πῶς ὁ Φάουστ ὅταν ξανάγινε
νέος ἐπέθανε.

Τώρα ἐρωτῶ τὸν ἑαυτὸ μου :

Ἐπέθανε τάχα ἀντικειμενικά, νὰ πῶ ἔτσι, γιὰ
νὰ δώσει, δηλαδή, στοὺς ἄλλους τὴν ἰδέα καὶ τὴ
βαθειὰν ἐντύπωσιν τοῦ ὠραίου τραγικοῦ τέλους τῆς
νεότητος, ἢ ὑποκειμενικά, γιὰ νὰ μὴ βλέπει τὸν
καιρὸ του νὰ χάνεται ἄλλη μιὰ φορά;

Πιστεύω τὸ δεύτερο.

A propros μὲ τὸ θάνατο, μεγάλος ποιητὴς καὶ

προξάτορος γράφει μέσα σὲ κάποιες θαυμάσιες σελίδες του :

— Ὡς καὶ ὁ χάρος αὐτὸς μ' ἐπροόδωσε!

Ἔβρισε στὴ ζωὴ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους μου, ποῦ τότε θὰ ἦτανε ἡ ἱερώτερη μου ἀνάμνηση.

Σκληρότατη, ἀλήθεια, τέτοια μοῖρα, καὶ παρηγορημένος ἐγὼ ποῦ δὲ μοῦ ἔλαχε!

Ὁ χάρος, πρέπει νὰ τὸ μολογήσω, δὲ μ' ἐπρόδωσαν ἐμένα.

Γυρίζω καὶ κοιτάζω πίσω μου.

Πέσοι νεκροί!

Καί, ἀλήθεια, ἕνας κι ἕνας!

Κρυστάλλης, Καμπύσης, Δεληγεώργης—ὁ πολυχαπημένος τῶν θεῶν—καὶ οἱ νεοθαμένοι μου Γιαννόπουλος καὶ Πασαγιάννης. . . .

Παρίσι, Αὐγούστος.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΛΟΓΙΑ ΑΡΡΕΒΩΝΙΑΣ ΜΕΝΟΥ

Β.—ΚΑΤΥΒΙΑ

Κι ἀρχίζουνε τώρα οἱ μεγάλες στιγμές, ποῦ γεννοῦν τις ἀτέλειωτες τῆς καρδιάς ἱστορίες:

δὲ σημειῶναι τὴν ὥρα καὶ τὴν ἡμέρα

καὶ τί σημασία θάξῃ, ἂν τις σημειώσω;

δὲν ξέρουμε σήμερα κι αὔριο:

ὅ,τι λέμε σήμερα ἴσως τὸ εἴπαμε χτές μὲ τὰ ἴδια κι ἀπαράλλαχτα λόγια:

θὰ τὸ ποῦμε κι αὔριο:

ἴσως νὰ τὸ λέμε, ὅσο κρατήσῃ ἡ ζωὴ μας.

Βαστῶ στὸ χέρι μου τὸ χέρι τῆς ἀγαπημένης μου καὶ βυθίζω τὰ μάτια μου στὰ μάτια της:

ταξιδεύω δὲν ξέρω κ' ἐγὼ ποῦ,

τί δημιουργιέται γύρω μου δὲν μπορῶ νὰ τὸ προσδιορίσω καθαρά.

Ἡ ἀγαπημένη μου ἔχει τὴ δύναμη νὰ μοῦ παρουσιάσῃ τὴ ζωὴ διαφορετικὴ ἀπὸ ὅ,τι τὴ γνώρισα ἴσαμε τώρα:

τί ἄλλο ὁμορφότερο καὶ βαθύτερο μπορῶ νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν ἀγάπη;

Θέλω νὰ τις τραγουδήσω αὐτὲς τις στιγμές γλυκὰ κι ἀληθινὰ

καὶ θέλω νὰ τονίσω τὸ μεγάλο τὸν ὕμνο γιὰ τὴν ἀγαπημένη μου, ποῦ μοῦ ἀνοίγει τοὺς καινούργιους τῆς ζωῆς δρόμους.

Κι ἀκουμπισμένος ὁ νοῦς μου γιὰ λίγο στὰ περασμένα ἀντικρύζει τὴν ὁμορφιὰ τῶν μεγάλων αὐτῶνε στιγμῶν

καὶ θαμπόνεται ἀπὸ τὸ φέγγος τῆς ἀλήθειας τους.

Οἱ δυὸ χρυσοὶ κοῖκοι, ποῦ μᾶς δέσυνε γερὰ μὲ τὴ ζωὴ, μοῦ μολογᾶνε, ὅτι ἀποδοῦ καὶ πέρα δὲν ἔχω νὰ ζητῶ πιά τὴν εὐτυχία,

παρὰ νὰ στοχάζομαι πάντα, πῶς νὰ τὴν κρατήσω ἀλιγότευτη.

Καὶ κοιτάζω τὴν ἀγαπημένη μου!

Ὡ! πῶς νὰ ἱστορήσω τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης;

Βυθίζω τὰ μάτια μου στὸ μέσο μου κόσμον καὶ συναπαντῶ ἐκεῖ τὸ ἀντιφρέγγισμα τῆς ὁμορφιάς της.

Ἡ σκέψη μου δουλεῖει πάντα γύρω στὴν ἰδέαν, ὅτι πρέπει νὰ δοξάσω τὴ μητέρα τῶν τόσιον πόθων καὶ τῆς καινούργιας σοφίας μου.

Καὶ τὰ χεῖλη μου σιγομουρμουρίζουν:

«Σοῦ φέρνω, γιὰ νὰ μένη παντοτεινὴ, ὅλη τὴ μεγαλόπρεπη λατρεία, ποῦ μοῦ ζητῆς παρθενικὰ μου ἀγάπη!

κι ἂν ἀκόμη στέκουμαι σ' ὅλα περήφανος, ὅμως γέρνω τὸ κεφάλι ἐμπρὸς στὴ δύναμή σου μονάχα· κ' ἐμπρὸς στὴν ὁμορφιά σου

καὶ πάντα θὰ τὸ γέρνω:

τίποτα δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ ρίξῃ τὴ δύναμή σου καὶ νὰ χαλίωσῃ τὴν ὁμορφιά σου, ἄνευρό μου!

Σὲ διαίβασα μὲς στὴν ψυχὴ τοῦ κόσμου

καὶ σ' ἔνοιωσα σὲ κάποια στιγμὴ λαχτάρας

καὶ καρτεροῦσα τὴ φανέρωσή σου νὰ γεμίσῃ τὴν ὑπαρξή μου.

Καὶ τώρα μὲ ψυχὴ, γεμάτη ἀπὸ πόθους καινούργιους,

καὶ μὲ νοῦ, ἀλαφρωμένο ἀπὸ τὶς θλιμένες νοσταλγίες,

ζητῶ νὰ ψάλλω μὲς στὸ ναῦ τοῦ φρωτεινοῦ μου κόσμον τὴ μεγαλόπρεπη λατρεία, ποῦ σοῦ φέρνω.

Σοῦ φέρνω τὴ λατρεία μου κρυφὰ ἀπὸ τὰ μάτια καὶ τὴ σκέψη τῶν μικρῶν,

μὰ φανερὰ γιὰ κείνους, ποῦ νοιώθουν τὴ δύναμη καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς ἀγάπης.»

Γ'.—Η ΧΑΡΑ ΜΟΥ

Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ, ἐνῶ ἔλεγα στὴν ἀγαπημένη μου γιὰ τὸν πόνο, ποῦ συντρόφευε πάντα τὴ ζήση μου,

καὶ τῆς ἀνιστοροῦσα τὴν τωρινὴ μου χαρὰ,

ξάφνου ἡ ἀγαπημένη μου μὲ κάποιον ἀλλοιώτικη λάμψη στὴ ματιὰ της μὲ ρωτᾷει:

—Ἐσύ, ποῦ τόσο λάτρευες τὸν πόνο, καθὼς μοῦ λές, καὶ τώρα δοξάζεις τὴ χαρὰ, πές μου τί εἶναι πῶ δυνατὸ καὶ πῶ εὐγενικὸ; ἡ χαρὰ ἢ ὁ πόνος;

Καὶ τῆς ἀποκριθῆκα ἀμέσως καὶ χωρὶς δισταγμῶ:

—Εἶναι, ἀλήθεια, δυνατὸς κ' εὐγενικὸς ὁ πόνος, ὅταν ἡ ἀφορμὴ του δὲν εἶναι ἀπὸ συνηθισμένες θλίψεις.